

Dialogista toimintaan

**Kuntapäättäjät kuuntelivat
nuorten kokemuksia
rasismista ja ryhtyivät toimiin.**

Tutustu 16 kunnan toimenpiteisiin

etno

Etnisten suhteiden
neuvottelukunta

Miten nuorten kokema rasismi ja syrjintä ilmenee ja miten sitä voidaan vähentää?

Etnisten suhteiden neuvottelukunta (ETNO) tarttui aiheeseen. ETNO:n järjestämissä dialogeissa nuoret ja aikuiset ovat keskustelleet nuorten kohtaamasta rasismista ja siihen puuttumisesta.

Dialogit vuonna 2023

Syyskuussa 2023 järjestettiin 16 dialogia eri puolilla Suomea. Dialogien kirjaukset analysoitiin ja niiden pohjalta julkaistiin yhteenvetoraportti ”Kukaan ei synny vihaamaan” Nuorten dialogit rasismista ja syrjinnästä.

Dialogeissa esiin nousseet kokemukset rasismista ja rasismin vaikutuksista nuoriin ovat vakavia. Huolimatta siitä, että nuorten kokemukset saivat raportin kautta laajasti huomiota ja näkyvyyttä, mitään laajempia konkreettisia toimenpiteitä ei käynnistynyt.

Dialogit vuosina 2024–2025

Vuosina 2024–2025 järjestettiin 16 dialogista työskentelyä eri puolilla Suomea. Dialogit järjestettiin yhteistyössä oikeusministeriön, ELY-keskusten ja paikallisten toimijoiden kanssa. Tällä kertaa dialogityöskentelyyn kutsuttiin nuoria ja alueiden päättäjiä keskustelemaan nuorten kokemasta rasismista ja syrjinnästä: tavoite oli lisätä päättäjien ymmärrystä nuorten kokemuksista.

Keskustelun lisäksi dialogit tähtäsivät suoraan viivaisesti toimintaan: dialogeissa suunniteltiin ja sovittiin yhdessä toimenpiteistä, joilla voidaan puuttua kullakin alueella ilmenevään rasismiin ja syrjintään.

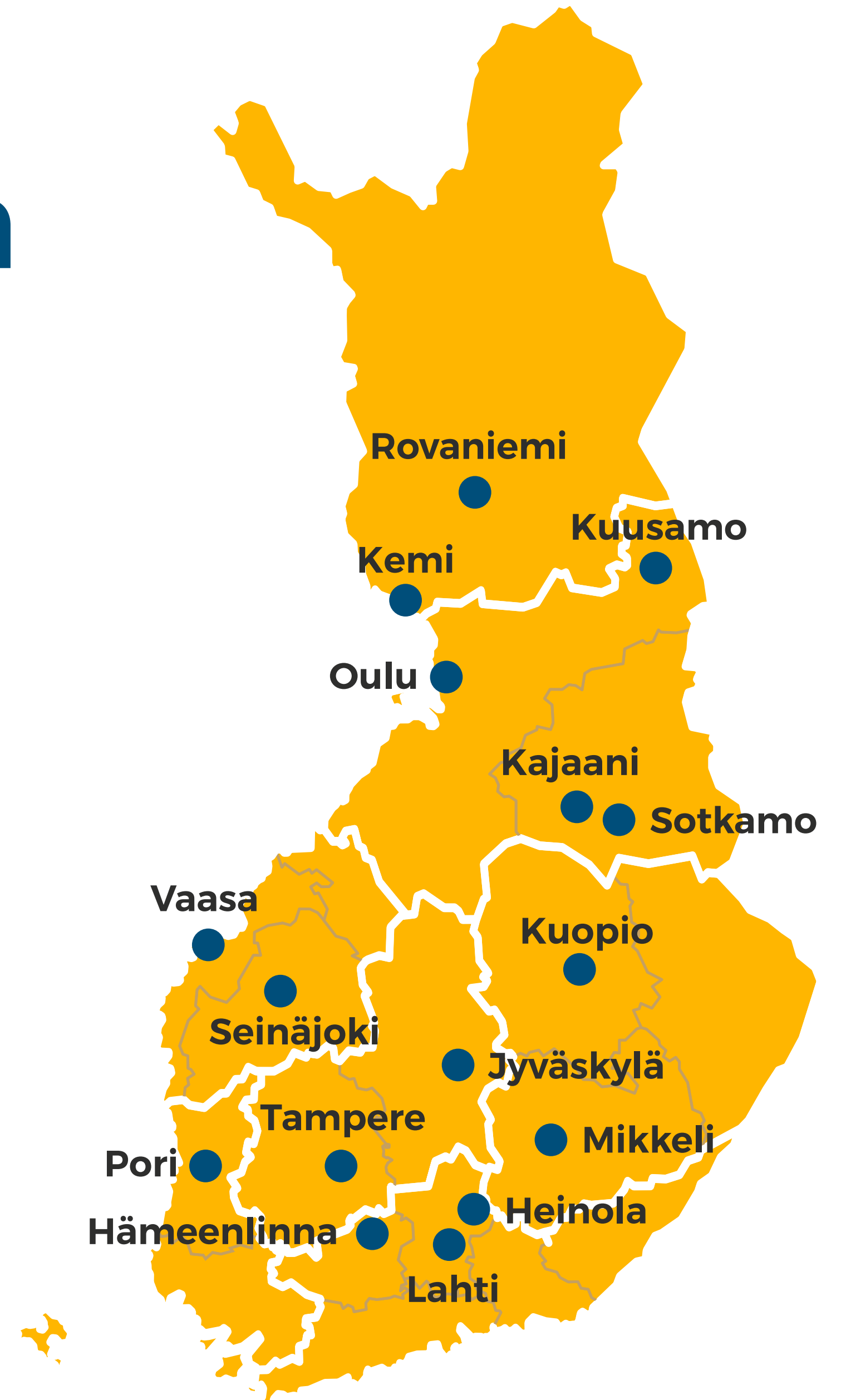
Toimenpiteet on kirjattu raporttiin ”Päättäjien ja nuorten tilaisuuksissa suunnitellut kuntien toimenpiteet”. Tämä käsillä oleva koonti on tiivistelmä tuosta raportista. Mukana ovat Heinolan, Hämeenlinnan, Jyväskylän, Kajaanin, Kemin, Kuopion, Kuusamon, Lahden, Mikkelin, Oulun, Porin, Rovaniemen, Seinäjoen, Sotkamon, Tampereen ja Vaasan toimenpiteet.

Katso, mitä toimenpiteitä kunnissa tehdään nuorten kokeman rasismiin vähentämiseksi!

Heinola • Hämeenlinna • Jyväskylä • Kajaani • Kemi • Kuopio
Kuusamo • Lahti • Mikkeli • Oulu • Pori • Rovaniemi • Seinäjoki
Sotkamo • Tampere • Vaasa

etno

Etnisten suhteiden
neuvottelukunta

**” Nuorena oli
tosi mukavaa
nähdä ja kuulla,
että asiaan liittyviä
aikuisia kiinnostaa
meidän mielipiteet
ja ajatukset.”**

– Dialogiin osallistunut nuori

Heinola

1 **THL:n koulutus antirasismista opettajille**

Järjestetään antirasismikoulutus kaikille opettajille ja katkaistaan rasismien ja kiusaamisen kulttuuri varhaiskasvatuksesta lähtien. Lisäksi suunniteltiin koko Heinolan kaupungin lasten ja nuorten kanssa toimivalle henkilökunnalle samaa koulutusta vuoden 2027 aikana.

2 **Kokemusasiantuntijat kouluihin ja ymmärryksen lisääminen eri kulttuureista**

Tuodaan kokemusasiantuntijat kouluihin keväällä 2026. Kutsutaan Heinolassa kauemmin asuneet maahan muuttaneet kertomaan oma tarinansa: miten on mennyt, missä on onnistunut, mikä on ollut vaikeaa. Lisäksi tuodaan kouluissa esiin eri kulttuureja toimintapäivien yhteydessä.

3 **Lisätään vanhempien ymmärrystä rasismiin ja kiusaamiseen puuttumisesta**

Kutsutaan vanhemmat kouluun ja neuvotaan puuttumaan rasistisiin tekoihin ja kiusaamiseen. Neuvotaan, että rasistisista teoista ja kiusaamisesta pitää kertoa koululle sekä ohjataan opettamaan omille lapsille, että ketään ei saa kiusata.

Hämeenlinna

1 Kiusaamiseen ja rasismiin puuttuminen peruskouluissa

Valitaan pilottikoulut, joille järjestetään tarvittaessa lisäresursseja pilotin toteuttamiseen. Työskentely aloitetaan keskusteluilla, jotka järjestetään oppilaille, opettajille ja huoltajille. Syntyneen ymmärryksen perusteella kehitetään ja päätetään oikeat ja oikea-aikaiset toimenpiteet kiusaamiseen ja rasismiin puuttumiseksi.

2 Henkilöstön rasismi-osaamisen ja -tuntemisen lisääminen

Toteutetaan laaja kysely rasismin tilasta Hämeenlinnassa ja tehdään sen pohjalta johtopäätökset, mitä pitää ratkaista ja mitä toimenpiteitä ja koulutusta tarvitaan. Mukaan otetaan kaupungin hallinto, viestintäyksikkö sekä pyritään hyödyntämään mediaa. Kyselyn perusteella mietitään, millaista koulutusta tarvitaan millekin ammattiryhmälle. Kokonaisuus kytketään mahdollisesti osaksi kaupungin strategian uudistamista.

Jyväskylä

1 Kulttuuritietoisuuden lisääminen oppilaitoksissa

Järjestetään perehdytystä ja keskustelutilaisuuksia, joihin pyritään saamaan nekin opettajakunnasta, jotka eivät tällaisiin tilaisuuksiin normaalisti osallistu. Tavoitteena on käynnistää systeeminen toimintakulttuurin muutos ja samalla tehdä rasismi ja syrjintä näkyväksi.

2 Positiivinen propaganda

Lisätään ymmärrystä kohtaamisten kautta sekä vahvistamalla henkilöstön osaamista päiväkotii-ikäisistä alkaen, kouluissa ja oppilaitoksissa sekä sote-toimijoiden keskuudessa. Voidaan hyödyntää esimerkiksi THL:n valmista koulutuspakettia henkilöstölle tai käyttää Erätauko-mallia oppilaitoksissa, samoin kuin elävää kirjastoa.

Seitsemän vuoden päästä ei saa olla enää sama tilanne. Ymmärrys rasismista ja sen vahingoittavuudesta vahvistui.”

– Dialogiin osallistunut päättäjä

Kajaani

1 Yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnitelma

Tarkoituksena on luoda kiusaamisen vastainen toimintamalli, joka sisältää konkreettisia keinoja antirasistiseen työhön. Nuoret kaipaavat myös perheiden ja vanhempien osallistamista, koska on tiedostettu, että asenteet periytyvät. Hyödynnetään kaikilla koulutusasteilla kyselyitä, joiden kautta saadaan tietoa lasten ja nuorten kokemuksista.

2 Kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus-suunnitelmien päivitys

Suunniteltiin, että sisällytetään tähän kouluilla pidettävä antirasismi -koulutus. Suunnitelmien päivitys toteutetaan syksyn 2025 aikana. Suunnitelma voi sisältää tilaisuuksia, esimerkiksi kaupungin omia dialogeja aiheesta tai uusien kunnanvaltuutettujen perehdyttämisen.

3 Perusopetuksen hankehakemus kiusaamisen vastaisesta toiminnasta Opetushallitukselle

Hakemus on jo jätetty. Hankkeessa on tarkoitus toteuttaa esimerkiksi Kajaanin perusopetuksen kouluille yhtenäinen kiusaamisen vastainen ohje. Hanke sisältää myös koulutuksia, jotka tukevat osaltaan rasismin vastaista toimintaa.

1 Rasismin vastainen ohjelma

Laaditaan ohjelma, jossa on toimenpiteitä mm. kouluille, päiväkodeille ja työpaikalle.

Ohjelmaan liittyy valtuustoseminaarien ja iltakoulujen järjestäminen rasismiin liittyen. Valtuustoryhmät ovat sitoutuneet jo tähän. Ohjelman avulla voidaan myös velvoittaa eri työpaikat rasismin vastaiseen toimintaan.

2 Rasisminvastainen valistus/koulutus

Järjestetään rasisminvastainen valistus/koulutus osana rasisminvastaista ohjelmaa. Laitetaan vireille keväällä 2026. Opettajien ja oppilaiden koulutukset voisivat tapahtua jo aikaisemmin.

Kuopio

1 Tilaisuudet rehtoreille

Kuopion kaupungin perusopetuksen ja lukio-opetuksen rehtoreille järjestetään dialogi ja toinen tilaisuus, jossa rehtorit laativat dialogin pohjalta sitoumuksen rasismiin puuttumisesta koulussa.

2 Nuorisopalvelut tekemässä suunnittelutyötä

Nuorisopalveluissa on käynnissä suunnittelutyö siitä, miten nuorisopalveluiden henkilöstön kanssa asiaa työstitään.

3 Ohjelmaa rasisminvastaiselle viikolle ja osallisuusklinikka henkilöstölle

Suunnitteilla on Ohjaamoon ohjelmaa rasisminvastaiselle viikolle sekä osallisuusklinikka kaupungin henkilöstölle, jossa nuoret jakavat kokemuksiaan ja jossa käydään läpi muun muassa kuinka tukea rasismia kohdanneita.

”

**Pitäisi vielä tehdä sitä, että
keskustelemme nuorten kanssa
vielä lisää. Tämän pitäisi olla
jatkuvaa, osa meidän normityötä.”**

– Dialogiin osallistunut päättäjä

Kuusamo

1 Avataan yleisesti keskustelu rasismista

Avataan keskustelu valtuustosta ja valutetaan sivistystoimeen, vanhempiin, kouluihin ja päiväkoteihin. Otetaan kohteeksi erityisesti yläkoulut. Syksyn 2026 vanhempainillan teema olisi rasismi. Kaikkien keskustelujen tueksi on hyvä saada keskustelua hyvin avaava materiaali, joka voitaisiin jakaa kouluille ja päiväkodeille.

2 Keskustelua ja koulutusta järjestetään kaupungin esihenkilöille

Kaupungin johtoryhmä avaa keskustelun aiheesta tammikuussa 2026. Yhteistä keskustelua käydään koko kaupungin esihenkilöiden kesken, ja henkilöstölle järjestetään koulutusta. Yhtenä tavoitteena on rakenteellisen rasismin tunnistaminen kaupungin palveluissa ja sen korjaaminen.

3 Ollaan ihmisiksi -mallin arviointi

Kaupungilla on olemassa Ollaan ihmisiksi -malli, joka edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Siinä määritellään, että epätasa-arvoista käytöstä ei hyväksytä. Se sisältää myös rekrytointiin ja työyhteisöön liittyviä ohjeistuksia. Toteutetaan arviointia ja seuranta sen suhteen.

Lahti

1 Kiertävä ja toistuva keskustelutilaisuus kaikille nuorille rasismista

Järjestetään erityisesti yläkouluikäisille kohdennettuja keskustelutilaisuuksia, joissa kuullaan ja jaetaan rasismiin liittyviä kokemuksia. Tavoitteena on vaikuttaa, että sanat muuttuvat teoiksi sekä auttaa osallistujia katsomaan ilmiötä uudesta näkökulmasta. Mukana voisi olla myös rasismilähettiläs. Kokonaisuus liittyy kaupungin rasismin vastaiseen kirjaukseen.

2 Rasismista vapaat tilat

International House on jo Lahdessa oleva rasismista vapaa tila. Tuotetaan tilaan tietoa siitä miksi rasismi ei ole ok.

3 Puuttumisen työkalu urheiluseuroille ja kouluille

Luodaan urheiluseuroille ja kouluille malli ja työkalu rasismiin puuttumiseen. Työkalu on suunnattu valmentajille, opettajille ja esihenkilöille. Pyritään saamaan media mukaan.

4 Järjestetään uusille valtuutetuille koulutus tai orientaatio Maahanmuuttajapalveluista

International House Lahti järjestää uusille valtuutetuille koulutuksen tai orientaation Maahanmuuttajapalveluista 17.9.2025.

5 Syrjinnän vastainen sponsorointimalli

Luodaan kaupungin tukemien urheiluseurojen kanssa sponsorointimalli, jossa velvoitetaan seurat noudattamaan toiminnassaan syrjinnän vastaisia arvoja. Sanktiona rahallista tukea voidaan pienentää tai ottaa kokonaan pois.

Mikkeli

1 Perheiden tukeminen, ystävät, työpaikan ja opiskelutyöpaikan löytäminen

Tavoitteena on tukea perheitä kannustamaan nuoria. Nuorille tärkeää on ystäväpiiri, opiskelu ja työpaikan löytäminen. Näiden avulla tuetaan nuoria eteenpäin, luodaan tulevaisuuden uskoa ja luottamusta tulevaisuuteen.

2 International House Mikkelin toiminnan kehittäminen

International House Mikkelin toiminnassa ykköskohdan asioiden esiin nostaminen.

3 Etelä-Savon ELY-keskuksen ja maakuntaliiton työpäivä maahanmuuttaja- ja eritaustaisille nuorille

Järjestetään työpäivä maahanmuuttaja- ja eritaustaisille nuorille.

**”Rasismia ei voi
ottaa ja laittaa
roskiin, mutta sitä
voi vähentää.”**

– Dialogiin osallistunut nuori

1 Uhri-tukipiste

Nuoret kokivat tukipisteessä tärkeäksi, että sieltä saisi henkilökohtaista tukea ja se olisi rauhallinen ja turvallinen paikka kertoa luottamuksellisesti kokemuksista. He ehdottivat, että tukipiste olisi fyysinen paikka ja kiertävät nuoriso-ohjaajat voisivat kertoa mistä se löytyy.

2 Työharjoittelu ja työllistyminen

Nuoret nostivat keskeisenä asiana työharjoitteluun ja työllistymiseen liittyen työnantajien kouluttamisen ja tiedon lisäämisen. Kaupungin

aktiivisempaa roolia nuorten ja työpaikkojen kohtaamisessa ja anonyymia rekrytointia pidettiin myös hyvänä. Korostettiin myös mm. maahanmuuttaneiden moninaisen kulttuurisen ja kielellisen osaamisen ymmärtämistä ja näkemistä vahvuutena.

3 Elämyksellinen koulutus kaikille nuorille antirasismista

Nuoret pitivät hyvänä ideana luoda kokemuksellinen tila tai peli (sekä fyysisenä että digitaalisena), joka lisäisi ymmärrystä siitä, miltä rasismiin kohteeksi joutuminen tuntuu. Rasismia tai syrjintää kokenut voisi kertoa kokemuksistaan, ja virtuaalilaseilla saatava kokemus voisi nuorten mielestä olla vaikuttava.

4 Radikalisoitumisen ennaltaehkäisy

Radikalisoitumisen ennaltaehkäisyssä pidettiin tärkeänä vanhempien ja opettajien roolia. Vanhempien velvollisuus olisi yhteistyössä opettajien kanssa tunnistaa, jos kaikki ei ole nuorella hyvin. Ennaltaehkäisyn näkökulmasta tuotiin esille osallisuuden ja kuulluksi tulemisen merkitys.

Pori

1 Kesätyö- ja harjoittelu- mahdollisuuksien edistäminen

Edistetään maahanmuuttajataustaisten nuorten kesätyö- ja harjoittelu-mahdollisuuksia.

2 Koulujen tarjoamien harrastusmahdollisuuksien tavoittavuuden varmistaminen

Varmistetaan, että koulujen tarjoamat harrastusmahdollisuudet tavoittavat. Niin sanottu harrastamisen Porin malli.

3 Anonyymi rekrytointi

Kartoitetaan anonyymien rekrytoinnin mahdollisuus Porissa.

”

**Ihanat nuoret paikalla, itkettää.
Kiitos järjestäjille. Pitäisi useammin
keskustella niiden ihmisten kanssa,
joiden eteen tätä työtä tehdään.”**

– Dialogiin osallistunut päättäjä

Rovaniemi

1 Maahanmuuttajaneuvoston perustaminen

Perustetaan maahanmuuttajaneuvosto edustamaan maahanmuuttajia Rovaniemellä. Tavoitteena on vanhus- ja vammaisneuvoston kaltainen toimija.

2 Kaupunkistrategian kirjaukset

Kaupunkistrategiaan tehdään kirjauksia ennakoluulottomuuteen, syrjimättömyyteen ja rasisminvastaisuuteen liittyen.

3 Nuorten aikuisten harrastamisen Suomen malli

Rovaniemellä on nuorten harrastamisen Suomen malli käytössä ja se toimii hyvin. Selvitetään miten mallia voisi laajentaa kohdistumaan nuoriin aikuisiin osallisuuden lisäämiseksi.

4 Rasismin ja syrjinnän vastainen koulutus

Järjestetään rasismin ja syrjinnän vastainen koulutus luottamushenkilöille sekä koko Rovaniemen kaupungin henkilöstölle. Tästä on tehty jo valtuustoaloite.

5 Seminaarien järjestäminen maahanmuuttajille

Lisätään seminaareilla maahanmuuttajien tietoisuutta kaupungin päätöksenteosta ja eri palveluista keväällä 2026. Ensimmäinen olisi valtuustoseminaari ja sen jälkeen liikunta- ja kulttuurijärjestöt voisivat jatkaa.

6 Harrastukset ja kerhotoiminta

Lisätään harrastusvälineiden saatavuutta ja niistä tiedottamista. Lisäksi olisi hyvä, että harrastusryhmät olisivat ”sekaryhmiä” eikä vain esimerkiksi maahanmuuttajille suunnattuja.

7 Dialogitilaisuudessa suunniteltujen kaupungin toimenpiteiden tarkastelu kokonaisuudessaan

Toivon, että nuorille jää sellainen olo, että me oikeasti viemme tätä asiaa eteenpäin. Tämä on asia, mistä puhutaan paljon, ja tähän halutaan oikeasti tarttua.”

– Dialogiin osallistunut päättäjä

Seinäjäjoki

- 1** Selvitetään anonyymien rekrytoinnin mahdollisuus
- 2** Englannin kielen lisääminen markkinointimateriaaleihin ja somejulkaisuihin
- 3** Pyritään työllistämään maahanmuuttajataustaisia nuoria kesätöihin, esimerkiksi Liikennepuistoon
- 4** Harrastustoiminta Seuraparlamentin asialistalle
- 5** Kieliversiot olemassa olevista palveluista
- 6** Avoin suhtautuminen maahanmuuttajataustaisten nuorten palkkaamiseen ja anonyymi rekrytointi / harjoittelijat ja kesätyöt
- 7** Henkilöstön koulutus ja johtoryhmä tavoitetaan nuorten kokeman syrjinnän ja rasismien äärelle
- 8** Samantyyppinen kampanja kuin ”Puhu minulle” on ollut Vaasassa
- 9** Ohjataan nuoria harrastusten piiriin ja osallistetaan vanhempia
- 10** Edistetään koulutusta rasisminvastaisuuteen esihenkilöille
- 11** Keskustellaan opetushenkilöstön kanssa ryhmäytttämisestä
- 12** Suunnitellaan yhdessä positiivinen kampanja

Sotkamo

1 Monikielisten nuorten ryhmäytymisen ja integraation tukeminen koulussa

Koulun tukioppilaat hyödyntävät heille tuttuja keinoja ryhmäytymisen edistämisessä.

2 Matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja myös aikuisille

Tavoitteena on perustaa moni-kulttuurisuuskahvila tai -tila, jossa voi tavata muita ihmisiä vaihtuvan teeman, kuten kulttuurin, musiikin, kirjallisuuden, elokuvien tai harrastusten puitteissa. ”Keskustelukerhoja” vaihtuvista ajankohtaisista teemoista.

3 Sivuston luominen osallisuuden lisäämiseksi

Luodaan sivusto, jolle tavalliset kuntalaiset voivat nimetä eri teemoja mielenkiinnon kohteiden ja aihealueiden mukaan. Kuntalaiset voivat ilmoittautua halutessaan näihin mukaan. Sotkamon puskaradiota voi hyödyntää tiedotuskanavana.

Tampere

1 Pysyvä kampanja "Say no to racism"

Toteutetaan yhdessä nuorten kanssa pysyvä rasminvastainen kampanja keväällä 2026 julkisissa tiloissa, kuten joukkoliikenteessä, liikuntapaikoilla, kirjastoissa, nuorisotiloissa ja somessa. Apulaispormestarit käynnistävät toiminnan kirjoittamalla yleisön-osastokirjoituksen Aamulehteen.

2 Joukkoliikenteen häirintäilmoituskanava "2025"

Kehitetään joukkoliikenteen "Älä ole palikka" -kampanjaa anonyymiksi ilmoituskanavaksi rasismista ilmoittamiseen. Tiedotetaan vahvemmin, että kanavaa voi käyttää myös rasismiin liittyvissä tilanteissa.

3 Oppilaitosten ohjauksen kehittäminen

Kehitetään oppilaitosten ohjausta, mikä vaatii sekä johtamista että koulutusta perusopetuksessa. Koskettaa opetusalojen ammattilaisia. Aihe kirjataan merkittäviin asiakirjoihin ja hankkeistetaan. Tavoitteena on muutostarpeen tiedostaminen, koulutus ja vaikutus politiikkaan.

” On kiva, että on ihmisiä, jotka haluavat vähentää rasismia. Olen iloinen, että pääsin puhumaan näistä asioista.”

– Dialogiin osallistunut nuori

etno

Etnisten suhteiden
neuvottelukunta

Kuva: **Safar Safarov** / Unsplash

Vaasa

- 1** Puutumme rasistiseen käyttäytymiseen konkreettisesti. Kerromme asian käsittelyn etenemisestä ja jatkotoimenpiteistä
- 2** Otamme kouluihin käyttöön anonyymien ilmoituskanavan (mm. rasistisesta käytöksestä itseä tai muita kohtaan)
- 3** Otamme kaupungin ja hyvinvointialueen strategiatyössä keskusteluun esihenkilöiden ja valtuutettujen kanssa ikäluokkien pienenemisen ja maahanmuuton merkityksen Suomen väestönkasvun ylläpitämiseksi. Velvoitamme toimenpiteisiin
- 4** Nostamme henkilöstö- ja esihenkilöinfoissa esiin yhdenvertaisuusteemaa
- 5** Huomiomme positiivisen palautteen antamisen merkityksen henkilöstöllemme
- 6** Lisäämme syrjäytyhdys-henkilönä toimimisen työsuojeluvaltuutetun tehtäviin
- 7** Tarjoamme erityisesti maahanmuuttajataustaisille nuorille TET- ja harjoittelu-paikkoja

8 Velvoitamme henkilöstömme osallistumaan valitsemiimme osioihin THL:n antirasismi-koulutuksesta

9 Järjestämme Yhdenvertainen työelämä -tilaisuuden alueemme työnantajille ja verkostollemme

10 Luomme ja otamme käyttöön turvallisemman tilan periaatteet

11 Liitymme Me puhumme teoin -kampanjaan

12 Järjestämme Poliisi-talolla tilaisuuden, johon kutsutaan toisen asteen opinnoissa olevia maahanmuuttajataustaisia nuoria. Kerromme poliisin toiminnasta ja työstä.

Lue lisää

- **Lue raportti** päättäjien ja nuorten tilaisuuksissa suunnitelluista kuntien toimenpiteistä (**Kansallisetdialogit.fi, pdf**)
- **Lue artikkeli** ETNO:n nuorten ja päättäjien dialogeista (**Kansallisetdialogit.fi**)

Dialogit on toteutettu osana valtioneuvoston yhdenvertaisuustiedonannon toimeenpanoa.

Lisätietoa: Yhdenvertaisuuden edistäminen – Valtioneuvosto